

Fjärde roten, tomt 22

varteret Bokhållaren

Åttonde roten 1637–57

Tredje roten 1657–70

Hörnet mellan Kyrkogatan 46, norra sidan och Östra Hamngatan 33

Malena Jonss

1637

Anders Nilsson

1640–44, hans änka 1646–47, *Margareta Anders Nilssons* 1649

Per Rasmusson hos Anders Nilssons änka 1646

Nils Stephansson tenngjutare. Omtalad 1648–59. Enligt kämnärsrättsprot. 1654 var han skyldig Henrik Barsch från Amsterdam. Här 1651.

Söfring Nilsson

1647–71, änkan 1672–81 ("Margareta Söfrings, Köpmansänka")

Den bekante handelsmannen Söfring Nilsson uppträder i Göteborgs mantalslängder första gången 1644 i sjunde roten. I slutet av 1643 bör han ha gift sig med *Erik Henrikssons änka Karin*. Enligt kämnärsrättens protokoll den 8.11.1643 tillsades *Anders spelman* att "nu med det första efter Söfring Nilssons bröllop" betala *Påfwel Balber* för en tunna öl och en andra till nästkommande jul. Erik Henrikssons änka försvinner 1644 ur mantalslängderna för tionde roten, där Erik Henriksson bodde 1640–41 och sedan hans änka. 21.11.1649 fordrade Söfring Nilsson i kämnärsrätten en *Hans Ersson* på skuld efter avräkning till Erik Henrikssons änka, "nu åklagaren Söfring Nilssons hustru".

Söfring Nilsson anklagades den 14.11.1652 för att han hade tagit *Oluf Ankarsmeds* städ, som gode män hade värderat till 30 rdr som betalning för en skuld på 30 rdr. Söfring Nilsson borde återbetala resten.

I maj 1655 vände sig Söfring Nilsson mot *Brita Hans Jungs*. Lars Andersson hade med sin edsbåt ifrån Strömmen hemfört Söfring Nilssons tjära väl bibehållen i fulla tunnor. *Sven Böker* berättade, att han hade varit vid Stigeberget, där Söfring Nilssons tjära låg, då det kom båtsmän dit och tvingade till sig tjäran.

Söfring Nilsson togs stor utsträckning i anspråk för samhällliga förtroendeuppdrag. Vid riksdagen i Göteborg 1658 var han tillsammans med stadens *president Gerhard von Lengerken* och *syndicus Laurentius Laurenius* utsedd till Göteborgs representant. I ett brev till magistraten den 23.9.1667 (EIIa:2) begärde han förskoning från plikten att hjälpa till med taxeringen, ett uppdrag, som han uthärdat i många och långa år. Han hänvisade till att han i fem år hade varit en av åldermännen i handelsgillet, vilket hade varit mycket betungande och inneburit "stor möda och tidsförsummelse". Skada och mycken förtret hade han måst utstå. Ännu år 1670 tillhörde han "de 24". Dessa hade den 30 juni uppkallats för rådet men utom Sewerin (Söfring) Nilsson hade en-

dast *Anders Hansson, Anders Mörck, Bengt Ankarsmed, Casper Schröder* och *Anders Olofsson* infunnit sig. Magistraten framhöll då, att det var nödvändigt att beställa ett nytt urverk med fyra visare till Domkyrkotornet, att ”timmeklockan måste omgjutas och vakt i staden hållas och belönas, vilket allt krävde penningmedel”.

Man får en uppfattning om vilka förtretligheter Söfring Nilsson mötte i sin verksamhet som ålderman för handelsgillet, när man läser hans och *Henrik Johanssons* skrift till rådets sammanträde den 13.6.1670. *Fiskhandlaren Nils Torkilssons* hustru klockardottern *Gro Eriksdotter* handlade trots förbud med kramvaror, *Johan Hacker, Christian Plüss* och *Johan Schael* vägrade att understå sig gillet regler och att ge gillet dess rättigheter. Värst var det att *Samuel Lohman, Olof Tollesson* och *Peder Torstensson* ”olijderligen” hade skymfat gillet, något som magistraten remitterade till laga process och dom (resolutionsboken).

Söfring Nilssons egen handel gick inte helt fri från anmärkningar. Han anklagades i Karlstad av *Nils Joensson från Åshammar* i Grums socken den 3.7.1660 för att vid köp av 10 skeppund stångjärn ej vilja betala mer än halva priset i silvermynt, varför rådhusrätten bestämde, att Söfring Nilsson skulle ge lika mycket i silvermynt som andra. Den 14.1.1670 omtalas i resolutionsboken, att man hos handelsman Söfring Nilsson hade funnit några för små silltunnor, inköpta i Varberg. ”För den skuld skickades stadsskulden till honom att förnimma om han dhe samme afskaffat hafwer såsom han af wederbörande åthwarnat är.” Efter Söfrings död klagas det i magistratens registratur 3.10.1673 (Ba:2 och i en lång inlaga daterat 8.1.1674, EIIa:4) över *kommissarie Per Håkonssons* i Jönköping olovliga järnhandel till borgerskapets prejudice och förfång ”som han först under sal. Söfring Nielssons disposition dreff” och sedan drev genom sin måg *Samuel Isaksson* och som bestod i inköp i Värmland och utskeppande och transport i Göteborg. Järnet gick genom slussen i Per Håkonssons namn men skrevs i vågboken i Söfring Nilssons namn. ”Det vill synas som om Söfring Nilsson icke mäktade att för egna medel driva så stor järnhandel som sluss – och vågboken visade.” *Rådman Barthold Dellinguhsen* befullmäktigades att driva saken im magistratens och borgerskapets namn.

I Kållands häradsrätts dombok för 1665 förekommer en uppgift att handelsmannen i Göteborg Söfring Nilsson hade sålt Brastorp i Råda socken till *handelsmannen i Lidköping Hans Christoffersson*.

Någon gång under perioden juni – okt. 1670 talar domboken om Severin Nilssons och *Anders Tüchlers* motvillighet att komma till rätten.

Beträffande tidpunkten för Söfring Nilssons död kan nämnas följande: Enligt resolutionsboken presenterade den 7 sept. 1671 han och *Henrik Johansson* i egenskap av åldermän för det 1665 instiftade handelsgillet för magistraten en instruktion för sin gillesfiskal, som de önskade få godkänd. Den 10.7.1672 omtalar strömbåtsgillet genom *Erik Andersson* i en skrivelse (EIIa:4), att sal. Söfring Nilsson och Senior *Anders Hansson* var förordnade till herredagsmän i Stockholm 1664. Den 12.11.1672 (ränte- och byggningskoll): Söfring Nilssons änka fick betalt för ”jernsköfler och tenlicker till Rådhuset”. Eftersom Gustavi förs. har begravningsräkenskaper för 1671 bör Söfring Nilsson ha avlidit under första hälften av 1672.

Den 2.5.1681 omtalas i resolutionsboken att rätten gärna såg, att köpmansgillet återupprättades. Stadsbudet befalldes att gå till Söfring Nilssons änka och begära av henne gillet handlingar.

Söfring Nilssons änka fick enligt ränte- och byggningskollegiet protokoll betalt bl.a. för ”jernsköfler” som levererats till rådhuset.

Paul Rokes och *Henrik Eilking* inkom i rätten den 18.8.1673 och angav, att de inte kunde slutföra arbetet med Söfring Nilssons sterbhus på grund av det inkast *Nils Nilsson* gjorde om sin prention.

Den 11.5.1674 begärde Söfring Nilssons änka *Margareta Poppelman* värdering av gården. Dess värde angavs den 20.5. samma år till 1 200 rdr.

I ett memorial över dana och utarv (EIIa:5) bland magistratens handlingar omtalas 29.12–1673, att *borgaren i Vänersborg Anders Barck* skulle betala utarvspenning, eftersom han hade tagit arv efter sin svärfader Söfring Nilsson och *hans första hustru*. Anders Barck var gift med *Christina Söfringsdotter* ("Cherstin Sefwerinsdotter"), som hade ärvt:

fäderne riksdaler 300:-

möderne riksdaler 200:

Av dessa 500 rdr innestod uti "Sewerin Nilssons dödehus" hos änkan den tiondel som tillkom staden eller 50 rdr.

Kerstin Söfringsdotter blev senare omgift med 1) *Torkil Esbjörnsson* 2) *Herman? Horn* 3) *schoutbynachten Isac Heirman*

I Väne häradsrätts protokoll för 1709 omtalas *sal räntmästaren Nils Söfringssons änka Elin Andersdotter*. Det är obekant, om denne räntmästare var son till Söfring Nilsson.

Accismästaren Jonas Olofsson Ekequist krävde den 15.3.1670 sin svärfader Söfring Nilsson på sin *hustru Britas* arv. *Brita Söfringsdotter* var död (begr. 17.5.1724) som änka efter Jonas Olufsson när hennes stolrum i domkyrkan i jan. 1725 övertogs av *Catrina Edegren*

Den 16.4.1674 frågade *Johan von Minden*, som var förmyndare för *Bengta Söfringsdotter* om Söfring Nilssons yngre barnekull skulle njuta lika hemgift med *hans pupill av den äldre kullen*, till vilket fadern hade förbundit sig i arvskifteskontraktet. Han frågade vidare om Bengta skulle ha sitt uppehälle hos änkan eller försörja sig själv. Det bestämdes att vartdera barnet av båda kullarna skulle få 100 d smt. Till den yngre barnkullen hörde säkerligen:

Jungfru Emerentia Söfringsdotter som 9.3.1711 erhöll stolrum efter sin syster *Maria Söfringsdotter*. När hon dött 19.10 s.å. övertogs det av herr *Oluf Perssons* dotter *Catharina Olufsdotter Ekmarck* (gift 1/ Jöns Holst, 2/ landshövding von Kaulbars). Rätten att köpa stolrum i kyrkan var ärftlig: Emerentia Söfringsdotters mor Margareta Poppelman var syster till Catharina Ekmarcks mormor Emerentia Poppelman.

Enligt tomtöreslängden 1696 svarade Söfring Nilssons änka för 1 tomt. Hos henne bodde *Johan Tijman*. 1710–12 års tomtöreslängder talar om Söfring Nilssons hus: där bodde då *Volrath von Lengerken*. *Daniel Crocat* bodde där 1714–15. – 1715, då Söfring Nilssons gård värderades till det i förhållande till grannhusen låga värdet 320 d smt, var *sekreteraren Håkan Ekman* och *Daniel Crocat* hyresgäster: Han skattade för lösöresvärdet 6 000 d smt och Daniel Crocat blott för 100 d smt.

1717 svarar *jungfru (Catharina) Greta Söfringsdotter* (begr. 7.1.1730) för gården. Syndicus Håkan Ekman bor kvar och skattar för tobak och för tillståndet att bära sammetsmuff och gull- och silvertrådsknappar. Där bor också *kaptan Anthoni Cock*, som säges ha rest utomlands. Hans *hustru Margareta Wagenfelt* förklarade sig att ha kläder gjorda av åtskilliga sorter af tyg och "så framt hon inte får bruka dem utan avgift vill hon hellre sådant avlägga".

Jungfru Catarina Margareta Söfring sålde för en summa av 1 000 d smt den 25.4.1722 tomten till *Köpmannen Anders Månsson*

Han lät den 21 maj samma år första resan uppbjuda en avbränd ödetomt på Kyrkogatan i hörnet vid Östra Hamnen belägen emellan Madame Rauwerts tomt å norra och handelsman Erik Nissens baktomt å västra sidan. Säljaren jungfru Söfring förbehöll sig att, sedan tomten hade blivit bebyggd, i sin livstid ”få åtnjuta en väl inredder Cammar med en nattstugu däröver och en bekvämlig krambod åt Kyrkogatan samt att få, när brygghuset inrättats”, och ”hon så behöver, därav få sig betjäna”, liksom av vindsrum. Anders Månsson fick fasta den 31.10.1722.

Handlaren Anders Månsson avled 1759. Gift 6.6.1720 med *Maria Rauwert*, döpt 13.6.1689, dotter till *skepparen Jacob Rauwert*, död 1706 och *Maria Henning*. Vid bouppteckningen efter Maria Rauwert, död i maj 1737, ägde Anders Månsson 23.163:5 d smt därav hus och tomt på Kyrkogatan i hörnet av Ö. Hamngatan 1 500 daler samt en ödetomt på Drottninggatan vid Rådman Silvanders bakgård 225 d smt. Han gifte om sig med *Anna Magdalena Ebeling*, döpt 26.8.1706, död 1741 (begr. D 28/8) dotter till *handl. Henning Ebeling*, död 1723 och *Elsebe Ungewitter*, död 1752. Den 26.10.1741 begärde Anders Månsson uppskov med inventeringen efter henne, då den lilla egendomen till stor del bestod i klädesstugar, vilkas uppmätande skulle draga ut på tiden. Bouppteckning efter Anna Magdalena Ebeling (och kanske samtidigt efter en tredje hustru, begr. 5.1.1744) företogs 29.11.1744 (EIIb:26, Berg II:7-8, 315) Sonen Magnus var 1744 omyndig. Han avled före fadern.

Under första hälften av 1730-talet hette Anders Månssons *boddräng Petter Svensberg*. Han hade 1741 hade avancerat till bodbetjänt. 1753 hade Anders Månsson ingen anställd utom pigan Anna. Den 7.1.1757 uppsade Anders Månsson burskapet. Han förklarade sig vara 72 år gammal och ha varit borgare i 37 år. Hans handelsrörelse hade för flera år sedan redan avstannat (EIIb:88).

1759 företogs gemensam bouppteckning efter Anders Månsson död 1758 (begr. D. 29.10) och hans dotter och ende arvinge *Maria Catharina Månsson*, som var född 1729 i Anders Månssons första äktenskap med Maria Rauwert med följande motivering:

”År 1759 den 24 januari och följande dagar anstältes laga bouppteckning efter såväl Rådmanen Herr Daniel Petterssons avledna hustru Maria Catharina Månsson som ock efter hennes några månader därefter avledne Fader handelsmannen Herr Anders Månsson till att träffa wederbörligt skifte emellan bemelte Herr Rådman och dess twänne söner Christian Adolf på sjunde och Anders Magnus på andra året gamla. Och som bemelte Herr Rådman blewet uti ett bo tillsammans med swärfadern samt husetz handel gådt för deras gemensamma räkning utan att Herr Rådmanen med sin afledne swärfader om dess frus innestående arf liquiderat, helst hon war hans enda barn och arfwinge, som förmodades skola sin ålderstigne fader efterlefwa så förmelte Herr Rådmanen sig icke wara i stånd dess och dess swärfaders egendom att separera utan uppgaf densamma gemensamt, som följer, närwarande å barnens sida deras modernefrände och afledna moders mosterman handelsmannen Herr Christian Ullman.”

Fastigheter: ”Hus och gård på Kyrkogatan wid Östra Hamnen med nagelfast innanrede på en (4.22) 4.000 d smt och en halv tomt på Drottninggatan (4.26) näst wid factoren Bauers hus värderades wid 1742 års uppteckning till 225 d smtsmt men med någon af Herr Rådman Pettersson giord åbyggnad af wagnbod, brädeskiul och inplanckning upføres till 400 d smt

En hel ordinarie strömbåt, Leionet kallad, med där tillhörige skrårtigheter och inventariepersedlar 2.400 d smt Britta Marcus och hennes son Joh. Marcus, som efter deras död tillfaller stadens

fattighus. Är tillfölje av Herr Månssons testamente till Herr Christian Ullman levererat. 500 d smt.”

I varulagret omtalas stångjärn.

I listan över vissa fordringar omtalas *brukspatron Carl Gustaf Erasmi* (17 957 d smt), *brukspatron Samuel Troili* (4 225 d smt), *Cammarherrinnan Christina von Hofsten*, *Rådman Johan Eliander i Carlstad*, *Rådman Joh. Mart. Bleureer*. I *Christinehamn*, *Rådman Christian Arfwidsson* i *källarhyra*.

Bland ovissa fordringar: en lott i grönländska fiskeriet, *rådman Forsells sterbhus* i *Carlstad*.

Inventarier sammanlagt 45 322 d smt, avgår 285 d smt, Behållning 45. O37

Sedan följer en lång utredning om arvskiftet (EIIIb:4 F, s. 1 ff).

Rådman Daniel Pettersson var född 1729 som son till *postmästare Christian Pettersson* och *Anna Elisabeth Lander*. Om dessa se 6.13, *Kronobageriet*. Daniel Pettersson, som bodde i gården redan 1753, blev nu ensam ägare. Han gifte om sig med *Christina Charlotta Schmээр*, född 1735, död 52 år gammal 28.5.1784 (D), dotter till *grosshandlaren i Stockholm Johan Henrik Schmээр*, född 1697, död 1768, och *Hedvig Eleonora Spalding*, f.1703, död 1765.

Magistraten gav den 14.4.1741 följande bevis för Daniel Pettersson (Ba:46, 119): "Han hade efter några års anlagda studier vid Kungl. Akademien i Lund, besynnerligen uti svenska lagerfarenheten, förledit år uppå begäran erhållit veniam auscultandi vid rådstugu- och kämnärsrätterna i Göteborg och under den tiden och vid de tillfällen då honom varit anförtrott att föra protokollen vid Rådstugu och uppsätta resolutioner uti de därvid förekommande mål visat goda och nöjaktiga prov av flit, stadig- och skickelighet. I anseende vartill han ock av stadens nuvarande Herrar Riksdagsfullmäktige blivit antagen att vara dem följaktige och betjäna dem uti deras korrespondens och andra stadens angelägenheter uti vilken förrättning han sig ännu uti Stockholm uppehåller."

Ett år senare, den 17.5.1742 står följande om "extra-ordinarie notarien vid rådstugan Daniel Pettersson", som sökt notariebeställningen vid civilprotokollen i lovl. kämnärsrätten i framlidne *David Swahns* ställe. På grund av Daniel Petterssons skicklighet ville man ha kunnat befordra honom till den lediga tjänsten. Men notarien vid kriminalprotokollen i bemälte rätt *Anders Jacobsson* hade tjänat med oförtruten flit och trohet och tillförlitlig färdighet och borde få tjänsten.

I stället befordrades Daniel Pettersson till notarie vid kriminalexpeditionen vid kämnärsrätten. Denna rätt hade till sistnämnda syssla rekommenderat *auskultanten Carl Matthias Cederbourgh* (som ett tack till dennes fader rättens mångårige praeses Erik Cederbourgh? – Ba:48 a)

Daniel Pettersson blev kommersie- och politieborgmästare och senare även kommerseråd. Han ägde gården ännu vid sin död 17.5.1802 och kallas i tomtöreslängden 1800 "För detta Handels- och Politieborgmästare Herr Commerserådet Daniel Pettersson."

Handelsmannen Anders Nordquist

uppbjöd gården den 6.9.1802. Om honom ger Wilhelm Berg följande upplysningar. Burskap som handlare i Göteborg 1800, död 11.12.1830, bou 5.3.1831. Ägde 1812 grundmurat stenhus med tomter nr 4.22–23, 25 000 rdr banco. Gift 1/ *Christina Maria Bundy*, död 10.2.1812, dotter till *lektor Carl Henrik Bundy*, född 2.2.1736, död 8.1.1797 och *Anna E. Kreitlow*, född *Westerlind*; 2/ *Lucia Rogh* (Berg II:7–8, 372).

År 1807 är det Anders Nordquists ödetomt.

Senare uppbud av 4.22-23

änkan Lucia Nordquist

26.4.1847

handlaren Fredrik Ingelman

21.1. och 13.10.1856